

NOORKOGUDE ÜHTEKÄSITAJA

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHNEGE!

EESTI NSV HARIDUSMINISTERIUMI, EESTI NSV KÕRGE JA KESKRIIARIDUSE MINISTERIUMI, EESTI NSV RIIKLIKU KUTSEHARIDUSKOMITEE NING HARIDUS- JA TEADUSTÖÖTAJATE AMETIOHNOU EESTI VABARIIKLIKU KOMITEE HÄÄLEKANDAJA

Nr. 27 (2306) Laupäev, 9. juuli 1988 Hind 2 kop. ilmub alates 25. X 1988

XIX ÜLELIIDLISE PARTEIKONVERENTSI JÄREL

SOOVID VIIDI KOHALE

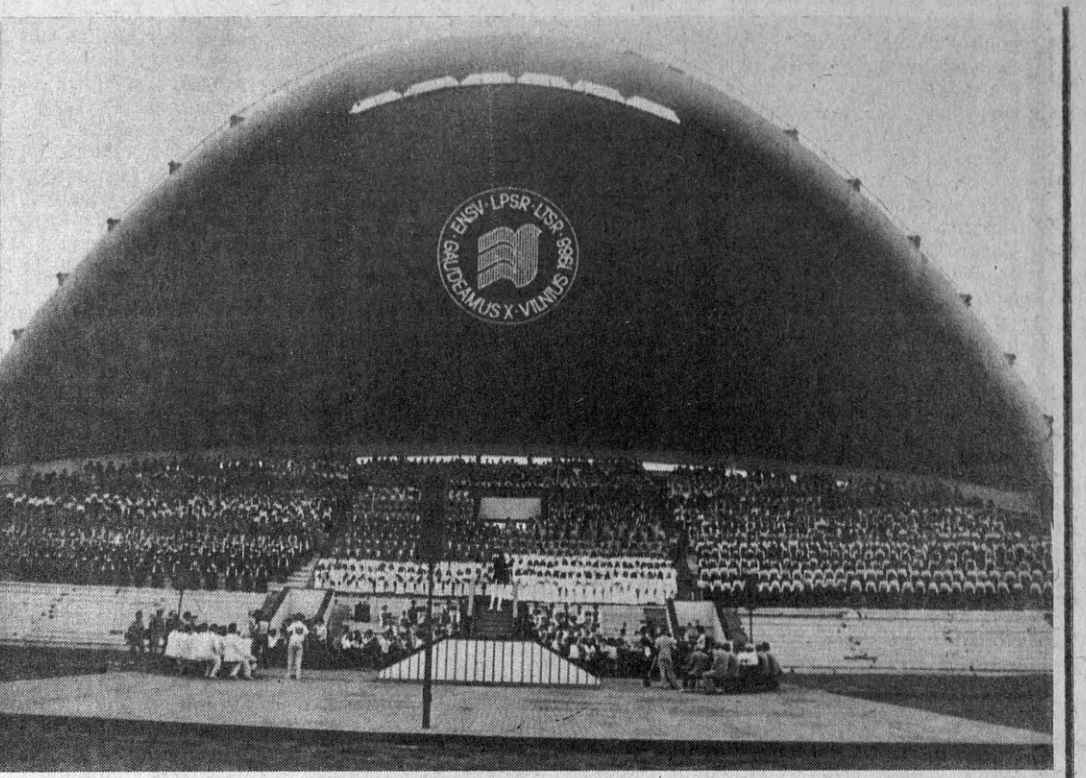
Kauaoodatu on möödas. Televisiooni ja raadio koormus langenud. Väljakuulutatud programmid püsivad ajakavas, sest Moskvas ei tule enam liide südaöö erakorralisi saateid. Aeg on sellest maailmaajaloost sündmusest välja otsida see tõetera, mis meid kõige otsemalt puudutab. Kunaigi oleid täie veeendumusega, et üksikisikuid ei tee ajalugu. Mida teha, mis meid kõige otsemalt puudutab. Üks väike väärtus ja M. Gorbatsõvi asemel oleks olnud V. Grišin. Kätteõpitud ja eelkäijatel päritud töövõtetele oleks jätunud teadokuristikultuuris suunas. Rasket vanikri mäe veerul peatada ja uuesti ülesmäge tõrida on võimalik ainult kümnete miljonite ühistõuna. See oli XIX üleliidulise parteikonverentsi üks põhilisemaid ülesandeid. Eestimaa oludes osutus kõige olulisemaks konverentsi periood. Vanas lastelapseni hakkasid kõik tegelema üsnagu ununenud ja võõraks muutunud elulaga – poliitikaga. Kui lapselaps laulis koduni lauluvälja-kul rahvusvärvide all isamaalilise laule, siis vanaisa lõi kaasa uutse ühiskondlikke organisatsioonides, aidates isiklike mälestuste valgeld laike katata. Emad-isad lütsid kord

lauluväljakul, kord Poliitiharidusmajas. Konverentsi eelne rahvusliku taastamiseks võetud otsused aitasid Eesti NSV delegatsioonil kujundada ühtse platvormi, mis Moskvas suurt huvi ja elavust tekitas. Suure töö tegi siin ära Rahvarinne, toetades rahva sõpra ja surudes rahva taht ära austama vanameelse toetajaid. Oli ju lõpuks seegi rahva üksmeelne meelelahutus, mis pühkis kaptenisillalt sinna kinnistunud kapteni, kes aastaid iseenese tarkusest muukeelseid käsiküsi alla jagas. On meilidugi kurb paratamatus, et nüüd ka senised härdalt suhuvahitjad kividega loopima hakkavad. Konverentsil esines meie kõigi nimel tõeline Eestimaa mees (veel rohkemgi – hiidlane), kes vahepeal maailmameredel nii palju häda ja vilestust näinud, et teab hästi, kui tühine tegevus on rusikatega vehkimine. Olen kuulnud paljusid ütlevat: «El õelnuiki midagi». Vastupidis. Vaino Välgas ütles kõiki, kuid ta ütles seda temale aastatega omaseks saanud dip-

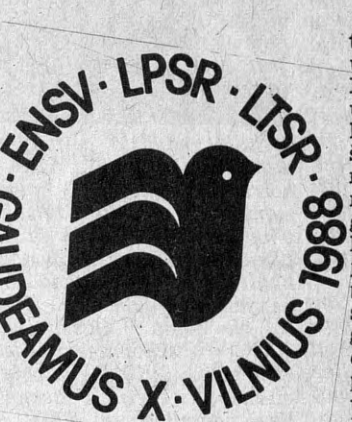
lomaatiakeeles ja kes aru ei saanud, see süüdistagu iseenast. Me kõik võisime veendumada, kui tugev on vastaspool. Kui vähegi saab, siis kobe kaigas kodarasse. El kvasvata ju keegi ümber neid varu lahinguratsusid ja nende tõekspidamistest läbibunune pojapoegi, kes ainult ootavad trompetisignaali, et kallale tormata nende poilt väljamõeldud vaenlasele. Partei sõdurid, Stalini rusika taganud, kes sõna tõsisest mõttes sõjaväestastid ka partel, saatsid nüüdki oma esindajad kõnetooli. Esinedes sõnades progressi nimel, tegid nad kohmaka katse võõripuuvat mõõka lilekimbuga varjata. Meie vabariigi demokraatia tasandil oleks võimatu nõuda, et kogu hilgema meie soove ja toimetusi mõistaks. Kui kusalig ohalbis loetakse demokraatia tipuks Stalini keskparast kritiseerimist «aga tal oli ka puudis», siis meie seitsid, ühinguud, Rahvarinne ja rahvussõnaboolika taastekastamine on sellise seitsimehele ei rohkem ega vähem kui kapitalismi taastamine või vo-

hav nationalism. Konverentsil kõige vaidlusrõhkemaks teemaks kujunes partei ja riigiorganite võimupiiride piiritlemine. Kui ka lõppdokumendis väljapakutus on veel mõndagi kaheldavat, siis üks on püsiveel – vana pektakse raudesid segi ja isereguleerimise korras (see oli kongressi üks põhieesmärke) kasvab välja tõde. Kõige tähtsam on kohe pihta hakata ja selles suhtes oli eriti rõõmuväetav M. Gorbatsõvi lõpp-sõnas väljatuudud seisukoht – tegutsema tuleb hakata otsekohelise, instruktioone ja juhendamist ootamata. See seisukoht-soovitus paneb kohe tegutsema agarad, kes alati on tahtnud plaanilehtajad olla, ja mis vaestel staganidilegi muud üli jääb kui püüdiikiit kaasa sõrkida. Ma ei hakka oma mõtteavalduse illustreerimiseks tsitaate kasutama. Neid saame veel külluses kuulata-lugeda. Segaseks jäid veel paljud probleemid rahvuskiisumusest, kuid siin tuleb oodata täpsustusi sellekohaselt pleenumiit. Nagu nägime, ei puudunud ka

selles küsimuses «rusikamehed» kõnetoolist. Rahvuskiisumuse kiiremaks lahendamiseks nõuti piirkondadevahelise kaadri vahetuse kiirendamist – «kaadri vahetust horisontaalsel põhimõtel». Oma murelikkusis tegi ka põhittekkade see osa, kui märgiti, et meie rahvale on omane suur liikuvus ja ta peab ennast igal pool nagu kodus tundma. Kuidas siis selle 16 000 rublaga jääb? Eestimaa oludes, kuidas me ka ei sooviks, et siin ainult eestlased elaksid, tuleb lähtuda reaalsest olukorrast ja teha koostööd kõigi meil elavate rahvastega. Kui palju vaesem oleks nii teadmiste kui ka emotsionaalsuse poolest olnud meie delegatsioon konverentsil, kui delegatsioonil koosseisust puudunuks niisugune suurepärase mees nagu akadeemik Bronstein. Arvan, et enamik ühineb minu seisukohaga: meie delegatsiooni esimes konverentsil väga hästi, oli teiste eeskujuks ja andis maksimaalselt Eesti NSV seisukohtade tutvustamiseks nii üleliidulises kui ka ülemaailmses ulatuses. SVEN SAGRIS, ENSV teeneline õpetaja, Lagedi 8kl kooli direktor

Niisist Tartust läks «Gaudeamus X» võrvik teele Leedu 26. juunil. Esimene pidu Leedumaal peeti 28. juunil Kaunas (Läti noored Sjaluis), kus kõik meie noored kõrgkooli andsid kontserdi. Vaatjate arvumest kiitis publikut eestlaste kava professionaalsus ja rahvuslikkus ning et oli paatsevaba, imelisel hingemine. Üllatus valmistab neile meie sinimust-valge rahvuslipp ja pidude kallist lõpluul «Mu isamaa on minu arm», mida kuulati püsti seistes.

tuletooni. Algas laulupidu ühendkooride esinemisega. Kordamööda asusid juhitud üldjuhitud Vene NFSV rahvakunstnik Vladislav Tšernusenko, Eesti NSV rahvakunstnik Kuno Areng, Leedu NSV rahvakunstnik Adolfs Krogiartas, NSV Liidu rahvakunstnik Imants Kokars. Seejärel kõlasis võimsalt ühendpüksiliorkestrid. Nagu tantsupeoli igi lgal liiduvabariigil oma tõrvikava selle juurde kuuluva liikumise. Lõpuks kogunesid lavale taas ühendkoorid ja orkestrid. Kõlasis «Gaudeamus», «Mu isamaa on minu arm» ning lastele ja leedulastele armast laulu. Avaldati au ja tunnustus juhtidele. Lõpuks andis Leedu delegatsioon peotõrviku üle Läti omale, sest seal peetakse «Gaudeamus XI».

1.–3. juulini kasvas Vilniuse elanikkond vähemasti 6500 noore võrra, rääkimata küllastele ühendkooridele. Nimelt oiid Leedu epeste 2500 esinejat toetamas 1700 Eesti, 1800 Läti ja ligi 600 Moskva, Leningradi, Kiievi, Minski, Kšijniovi ja Tomski üliõpilast, peale selle veel küllalised Bulgaariast, Tšehhoslovakkiaast, Poolast ja Saksa DVSt. Võrdseks arvud varasemaist «Gaudeamus» pidudest: I peol Tartu 1956. aastal oli 2200, II Riias ja Ogres 1958. a ligi 3000, 1967. a Tartus 3200, 1968. a Vilniuses ligi 5000, 1971. a Riias ja Ogres liige 3000, 1974. a Tartus ligi 4500, 1978. a Vilniuses üli 6000, 1981. a Riias ja Ogres 6000, 1984. a Tallinnas 6000. Nii et osavõtjate arv kasvab.

Päeval asetatil lilled V. I. Leninil mälestussamba jalamile ja 30. juunil toimus tseremooni Antakalni memoriaalkamistul, kuhu rahvarvõlvas noored viisid igavesse tule juurde tampeparjad.

29. juunil avati Vilniuse uues kunstihoones 310 Baltikumi noore kunstniku tööde näitus, kus oli väljas 394 teost, andes ülevaate liiduvabariikide kunstisundumusest. Kunstiteadlane R. Kogelait teostis esile läti tekstiilit, eesti tarbeks, eriti nahtemikat ja selle rahvuslikke traditsioone. Näituselale töötaja ütllatas eestlaste organiseeritust tööde väljapaneku, et kõik toimus kiiresti ja rahulolult.

2. juuli õhtul toodi peotõrvik Vingise parki laululava

29. ja 30. juunil oiid rahvast sõpruse kontserdid Gediminas väljakul, hotelli «Lietuva» juures, ülikooli suures aulais, ametiühingute kultuuripalees, pioneeripalees, Dvarionase-nim muusikakoolis, konservatooriumis, lauluväljakul ja Nerise jõe laeval. Külaliskontserte oli teistsigi. 2. juunil andis Priaha majandusinstituudi iluõpilaste ja vilistlaste Zdenka Nejedloho nim folklooriansambel (juht J. Taborski) kontserdi Gediminas väljakul. 1949. a astutud ansambel on käinud paljudes Euroopa maades esitamas lääne-šehhi rahvalaule, tantsude, muusika töölusi ning kommene interpreteeringuid. Tšehhide lõbusat, humoorikat ja temperamentset kontserti ei suutnud lühendada isegi vihm. Rahva kaasaelamine ja aplaus mõjusid nii, et vihmavarjude all käis pillimäng edasi. Alles südaööil vabanes väljak diskos. Pidustus kestis paljudes kohtades hommikuni.

«Gaudeamus X» sündmusid valgustasid Vilniuse Riikliku Ülikooli aialehe «Tarybinis Studentas» 3 erinumbrit. Mõistagi ka päevalehed.

3. juuli õhtul toodi peotõrvik Vingise parki laululava

«Gaudeamus X» sündmusid valgustasid Vilniuse Riikliku Ülikooli aialehe «Tarybinis Studentas» 3 erinumbrit. Mõistagi ka päevalehed.

«Gaudeamus X» sündmusid valgustasid Vilniuse Riikliku Ülikooli aialehe «Tarybinis Studentas» 3 erinumbrit. Mõistagi ka päevalehed.

«Gaudeamus» laululõke süüdati taas Tartus

Kolmekümne kate aasta kestel lahvatas tudengite laululek nüüd kümnendat korda. Ja ikka Tartus, üliõpilaslaulupidude sünnilinnas, et jõuda siis edasi Vilniuses, tänavuse peo päripaika.

Helju Mikkeliga meenutasid pügasalt möödunud ja andsid kaasa oma õnnistuse teeleste, kes laulu- ja noorustil Leedumaa viimas. Häid sõnu lausuisd ka Hariduskomitee esimees Väino Rajangu ja partei Tartu linnakomitee esimees sekretär Tõnu Laak.

Enne Leedumaale sõitu peeti iluikooli spordilais korvpallistaadionil ära veel üks korralik tudengisünn.

AINULT DIALOOGINA

Fotoläidustus pioneeride XVI kokkulekult Ongus, kus võeti vastu ka Eesti NSV Pioneeri-organisatsiooni ELO harta.

NLKP XIX üleliidulise konverentsiga oli, ja on veel praegu tagantjärelegi, seotud palju lootusi. Esialgu, lugedes konverentsi teese, jäi mulje, et noorsooprobleemide erilist tähelepanu ei pöördeta. Konverentsi ettekanedes peasekretär neist siiski mööda ei läinud. M. Gorbatsõv rõhutas, et «... me peame tõeliselt ilmutama noorsoo suhtes täielikkul poliitilist usaldust, muutma noortega suhtlemist ennast: «isade» manitsemine «lastega» peab andma maad dialoogile».

need siis lõpuks käes – välja on kuulutatud ELO ja tema harta. Esialgu tekib mitmeid lahtisi otsi: kas need pioneerid, kes on andnud töötuse, kuuluvad nüüd automaatselt ELOsse või on senine koosseis laiail saadetud ja algab uue komplekteerimine vastavalt hartale? Vanepioneerid vahid on kuulutatud pioneerid peoilt vailitavateks, kuid seniini, teame, oli paljudes koolides raskusi ühegi vanepioneerijuhil leidmisega kohale, kust nüüd järsku tulevad need mitmed kandidaadid, kelle hulgas veel valitakse? Museas, hartas ei ole märge, kas sooliste isearvuste arvestamist: ikka kasvatame nn kesksoost pioneeere (lapsi)! Miks ei võiks eraldi olla poiste ELO ja tütarlaste ELO, eraldi koonduvad, laagriid? Kasvatame ühiskonnale ju ikkagi tulevast meest, tulevaste naist, olgu igatiks oma rollis ja selle õige tunnetus alalga lapseast peale. Selles mõttes oli meeldiv lugeda teadet Eesti Poisteliidu loomise kohta (vt NH 5. juuli). Samas tekkis küsimus: miks ELO seelise initsiatiivi on endu käest juba ära lasknud? Üldiselt võib siiski Eesti NSV Pioneeriorganisatsiooni ELO hartat pidada väga omalaadise ja igati uutisvaimule vastavaks dokumendiks. Ilmselt kujuneb uus õppeaastal ELO pinnal koolides väga põnev dialoog.

Meeldivusid õppeaastal jõe õpilaste ees võlgu ajalool. Nõukogude riigi õiguse aluste ja ühiskonnaõpetuse õpetamisel, isegi vastav lõpuksam keskkoolides jäeti ära. Kindlasti jääme võitu klassijuhatajate ja mujalgi. Samal ajal, tänu ajakirjandusele, joudsime tegelikule ajaloole lähemale, rohkem oli tõde. Õpilased on hakanud poliitika vastu hoopis rohkem huvi tundma, kui võib-olla arvame. Töötades juunikuus 6. kl õpilastega peedipõllul, oli huvitav kõrvalt jälgida grupi teiste omavahelist vestlust: poiti Rahvarindest ja nende juhtidest, usalduskriisist vabariigil tippuhude suhtes, Rohelisest Liikumisest. Meeldivusid, et nende poistega oleks koolijal huvitav mõtteid vahetada, olgu need kõrgkooli ühiskonnajuhid, direktorid, poliitklubid, pressikonverentsid või mõnes muus

vormis. Roheline Liikumine sobiks täiesti kooli, sest «roheline», tema on südamega ja kategooriliselt keskkonna kaitsel, küllal siis oleks vähem hekkidest läbimarsijaid, oleks rohkem ületatamata ilusaid murutiikeid. Senised «rohelised» või «sinised» patrullid on formaalselt käsu korras loodud. Või veel üks tähelepanek: 5. kl tüdruk, kes rastas oma koolilauda, küsis järsku klassijuhatajalt: «Õpetaja, kas Teie lähete reedel (see oli 17. juulil) Lauluväljakule?». Õpilaste poliitilist aktiivsust suurendab ka võimalus Eestimaa asjades, mis on neile ja kõigile meile väga südamelehedane, rohkem kaasa

Diskussioon pärast diskussiooni

30. juuni õhtul kogunesid XIX üleliidulise parteikonverentsi delegaadid – kesk- ja kõrgkoolide esindajad – NSV Liidu Riikliku Hariduskomitee kutsel konverentsisaali. Leidis aset kutselane terav-vällev ja huvipakkuv jutujamine.

Hämmastavalt õige on rahvalik tähelepanek: heaga harjub inimene kiiresti. Kui juha hilisõhtul oiid külalised komiteest lankunud ja bussidesse istunud, hillis pähe mõte – aga kui nende kohtumise meie maa haridusjuhiga oleks toimunud kolm-neli aastat tagasi, kuidas oleks see siis välja näinud? Vana ja kurb mälu ütles ette, et teistsigi. Kuid praegu, juba seda «teistsigi» ette ei kujuta. Nüüd oli kutsekollegide suhtlemise normiks pingeline dialoog ja väitlus, omenda kogemusele tugineva arvumuse otsekohele väljajutamine.

jooni prokurör ütles selle kohta täiesti kindlalt: «Ilma juriidilise aluseta on koolidirektorid võimatu vallandada isegi kõige ebasobivamat õpetajat. Kui vallandatu annab asja kohtusse, ennistame ta iimingimata tööle». Nii et enne kui koolinõukogu õigused määratleda ja garanteerida, vajaneb kõik tõsiselt ja kaalulalt läbi mõelda...»

viienda allika juriidilisest alusest. Palju kahtlusi avaldasid osavõtnud ka teise allika kohta. Ühes ja samas suures linnas võivad kahe rajooni eelarved olla täiesti mittevõrreldavad, mis muidegi kajastub otseestil ka nende koolidel. Kas see on õiglane? Ja mis saab maakoolidest, mis, nagu toonitas Dagestani delegaat, Kulinski rajooni Hovrehtsi keskkooli füüsikõpetaja G. Ahmedov, on niigi hädaolukorras? Seda enam, kui maakool, nagu näitkes see, kus töötab Nikolajevi oblasti delegaat V. Tšernenko, asub rajoonis, kus kõik majandid töötavad kaheljumiga. Ta tunnistas kibedusega, et nendelt võib üksnes mraaisel toetust loota...»

selle tulu põhiartiklid. Ja mis meie riigieelarvest praegu rääkida... Alles eile arutas parteikonverentsi redaktsioonikomisjon, mille esimees on M. Gorbatsõv ja kuhu delegaadina kuulun ka ise, prioriteete rahvamajanduses. Niisugustena nimetatil rahva varustamist töidainetega ja teravishoidu. Mõelge, ise, kas ma siis sain seista haridusvaldkonna prioriteedi eest, te näkete ja teate ju suurepäraselt, et rahaga on meil praegu kitsas käes...»

Leningradil Elektrotehnika Instituudi parteikomitee sekretär A. Viktorov väljendas end veelgi kategoorilisemalt: «Ma ei ole teiega nõus kooli finantseerimise rajooni tasandil... Peab olema riigieelarve ja ainult riigieelarve.»

Kõik üldharidus-, kõrg- ja kutsekooli probleemid, õpetajate loominguilise liidu moodustamine, üleliidulise haridustöötajate kongressi delegaatide lisa- ja ümbervälimine (kongress on kavvas kokku kutsuda aasta lõpul) kutsusid peaaegu iga kord esile elava ja ägeda arutelu, mida on

JUUNI

Alates aprillist on sündinud arvanud lausa plahvatustõttu. Loomeliste pleenun, Rahvarinne. Resti on omaseks saanud sellisest märksõnast nagu arkamis, Eesti kevad, laulu reo-aeg, Eestlased, kuldne raat-luistoon. Ohikonna süven demokratiseerumine on rahva aastakümnete väikest avastat- nend, seiskumise aratund. 10. juunil oli demokraat- liku liikumise esirindade kuulva Rahvarinde (edaspidi RR) 883 tugirühma ühinenud üle 40 000 inimese. Rahvarindelasi on kõigis Eesti kõrgkoolides, 5 ktl koolis, 35 keskoolis, 7 keskeri- õppesutusel, 5 kuteheskkoolis, 5 õhtukoolis, 8 koolivälises la- teasutusel, 6 lastepäevakodus, 4 eriinternaatkoolis. Palju või vähe? 7. juunil korraldas RR piketi protestiks oma arveldu- arve sulgemise vastu NSVL Tööstus- ja Ehituspanga Eesti Vabariiklikus Pangas. Ajutine arve avati Elamu- ja Sojstait- pangas. 16. juunil ilmus esi- mene «Rahvarinde Teataja». 17. juunil toimus Tallinnas Laulu- võljalaku Eestimaa kõigi aegade rahvarikkaim poliitiline kogune- mine. RR korraldatus kohumi- ne XIX parteikonferentsi de- gaatidega. «Muudugi on selline rekord juha iseenesest suursünd- mus, ent sadepuhki oli veelgi olulisem kvalitatiline hüpe — mittingul valitise hirmu hüja- nund rahva päha vabadus- ja vaimusvabadusele, mittingul aeti asju, mis meid kõiki nii isiklikult kui sotsiaalselt puu- dutavad, mittingul kõlas vahe- peal unustusse vajunud TO- DE.» (O. Remsajev, SV nr 26.) 150 000—200 000 inimest olid kokku tulnud MISSIOONITUN- DEST ajendatuna, tahtega Eestimaa saatusele sekkuda, ise midagi korda saada. «Ke- vade suurim kink ongi tul- sioon. Et ehk mõnigi nagu loodud taas ärgata, unustada- hurjude aastate painavade uned ning oma maale ja rahvale pi- sukili kasulik olla.» (J. Trikel, Kotumaa nr 23.) Ja kõige meelendavam elamus — ime- line VABADUSETUNNE, ilma milleta, seda kord kogunud, enam elada ei oska.

Juunis nõudis paljud partei- algorganisatsioonid EKP era- kordise kongressi kokkuku- tumist. Et usuta seisakujal võimuletulnute soovi ja suut- likkust ühiskonnael demokrat- likult ümber korraldada. Esime- ne samm usalduskriisi ületami- sel oli Vaino Väljae valimine EKP Keskkomitee esimeheks sekretäriks EKP Keskkomitee X pleenumil. Tõeliselt demokraat- likel valimistel sai TRU rekto- ri õppeproffessor professor Jüri Käner.

Tänuväärtiselt esmakor- dalt küüditamised ohvrid. Linna- hallitus toimus konsert-mälestus- õhtu «14. juuni 1941», kinos «Kosmos» pühendati represse- ritute mälestusele filmipro- grammi. Koguneti Linda kuu ja Tammsaare mälestusmärgi juur- de Tartus korraldada mälestus- üritusi «Rahvarinne» ja Muinsuskaitse Selts. Kohal oli 8 neist, kes tookord ellu jäid. Ajakohaselt kõlas ettepanek Stalin postuumsete partist- väija heita. Rongkäigus mindi Ropka-Tamme kalmistule lilli viima. Mälestusmiting peeti ka Pärnus. Kui meenutada reagee- ringut 1987. a. 2. mai fostrüü- divastasele väljaastumisele, 23. augusti kogunemisele, võib tõdeda, et ühiskonna demokra- tiseerimisel on astunud pikki samme.

Kui varem suutis ainult aja- kirjandusega väga hästi kursis olev inimese kõik rajoonilehed nende nimede järgi paika pan-

na, siis nüüd räägivad nimeid iseenese eest. Juunis ilmusid «Saarte Hääl» ja «Viru Sõna». See esimesed numbrid. Saaremaal teinud küsitluse alu- sel eelistas Kuressaartel Kingis- sepale üle 6000 vastanut, vastu oli 2.

Juuni on oodatud kuu. Mahu- vad sinna ju populaarsed vana- lina päevad, üks meie ilusa- lundat pühi — jaanipäev, lapsed saavad koolipriiks, lõpetanud astuavad ellu. Vanalinna päevad olid presidenditule seisakuja kultuurielus: vabamad, meele- olukamad, rahvuslikumad teis- test massiivritustest. Võis valida, kas kuulata larmakat konserti, rahvast tungi Raekoja platsil pägeda romantilise sisehoovi luuleelamus, saama sattuda sinmanile meeskoorilaulu lum- musse, tänavamuusikute rõm- sasse palagan, humoristide naerutada. Kavadest peadaug- puudus kohustuslik teematika. Kui midagi häiriski, siis see, et ka kõige parema tahtmise kor- ral ei jõudnud veeranditki pa- rutust vastu võtta. Mis tänavu uut oli? Kaagikohus, mis tõi rahva ajal õhtul heli 19 Raeko- ja platsile, kus kohati oise löi- kavat saatiti kasutades osutati puudustele linnaelus ning häbi- kõrgemal süüaldis, ka kõige kõrgemal koolidel istujaid. Kuplekollektiiv «Tolng», kes üllatas meile uude žanri poliit- ilise kuplele andka esitusega. Eriolne ühissuuniste: ühiselt laulnud isamaalaulu, kätest kinni hoidvad käed Laulu- võljal, kus hommikuni lauldi ja tantsiti. Laulud, mis aastaid kärbitud või osaliselt muude- tud, kõlasis nüüd oma täies ilus. Esimene Tallinna missi valimine. Kõige kaunimaks neiuks krooniti Kaubandus- tehniku õpilane Heli Mets.

Tänuväärtiselt kõige valgema õõ pidu eisisade kombel homi- mikuni pidada, sest oli vooli pühaaev jaanipäevale üle tuua. Tänavuine jaanipäev tõi õnne hetkel Eesti kõige kuulsaa- male jaanile — Jaan Ehtostile, kes läks maks maailmaka- rikaõistluste 11 turniiri juhti- ma.

Juunis seltsid Harku järvel 12. korda «Optimistid», Hüu- maal Onksp peeti pionereide XVI kokkulehe, algas EOMi põhirühmade täiskasvanute, RAMI poistekoor käis USAas kontserdi- reitil «Ellerheina» näitkoo- ses sõitis Kanadasse. 24. ja 26. juunil esines «Gaudamuses» Eesti esindus (1500 üliõpilast) peeti Vihnuses. Georg Otsa muusikapäevade raames esieten- des E. Tubina ooper «Reigi õpetaja».

Juunikuuse mahtusid ka kolm kongressipäeva. Nii tähtsapa- likult kui seehord pole vist Eestimaal ühti parteiõnne mit- jälgitud. Suur huvi valitise ka- välismaal (M. Gorbatšovi etea- nenne muutus juha avapöale kõige kommentaarivaamaks po- litikumise, IME jne kohta. Tä- mäsi Valtismaa ajakirjanikud olid allatavat hästi kursis Ees- ti probleemidega. Asjatundlike käsimusi esitati üksikalt, 17. juuni mitingus. Rohelise Liikumise, IME jne kohta. Tä- nu meie delegatsiooniga agra- ajalike ja üksmeelse tegu- semisele on IME kongressi õõ- kümnendal fikseeritud, kuigi ülemised hetkel ja imekomb.

SIRJE TOHVER

Uusi õpetajaid-metoodikuid

- Amor, Alar Juhani p — Pärnu- Jaaguvi kooli tööõpetuse õpe- taja,
- Ardel, Elle Augusti t — Kuu- salu kooli kehalise kasvatus- õpetaja,
- Eesmäe, Reet Elmari t — Vändra kooli bioloogiaõpetaja,
- Ehrlich, Lea Arnoldi t — Üle- nurme kooli keemiaõpetaja,
- Haijas, Sirje Oskari t — A. Tiseri nim Kunda kooli alg- klassiõpetaja,
- Juhamäe, Ivar Ilmari p — Tartu 15. kooli tööõpetuse õpe- taja,
- Kadakas, Aime Juliste t — Valga 8kl kooli algklassiõpe- taja,
- Kadaste, Reet Johanness t — Kuusalu kooli algklassiõpetaja,
- Klink, Aime Arnoldi t — Põl- va kooli keemiõpetaja,
- Klitaner, Neima Reinholdi t — Tallinna 32. kooli algklassiõpe- taja,
- Kraaner, Ilme Elmari t — Jõ- geva 1. kooli algklassiõpetaja,
- Kozmova, Ljubov Pjotri t — Tallinna 48. kooli inglise kee- le õpetaja,
- Kukli, Heli Ludvig-Bernhardi t — Põlva kooli kehalise kasva- tuse õpetaja,
- Liba, Enn Johanness t — Nõo kooli direktor,
- Mager, Malle Johanness t — Lääsa algkooli algklassiõpe- taja,
- Metsaorg, Linda Elmari t — V. Võrgu nim Tallinna 3. kooli bioloogiaõpetaja,
- Miller, Helgi Voldemari t — Haapsalu Sanatoorse Inter- naatkooli tööõpetuse õpetaja,
- Mariševa, Valentina Alek- sandri t — Tartu 10. kooli vene keele õpetaja,
- Merusk, Evi Alfredi t — Tar- tu 10. kooli kehalise kasvatus- õpetaja,
- Ojaveer, Anu Arturi t — Värska kooli geograafiaõpetaja,
- Ojasaar, Elle Heinrichi t — Porkuni eriinternaatkooli õpe- taja,
- Paksar, Mall Juhani t — V. Kingisepa nim Tallinna 20. kooli matemaatikaõpetaja,

- Prisk, Frieda Alberti t — Tü- ri kooli vene keele õpetaja,
- Petrova, Ira Arnoldi t — Võ- ru 2. 8kl kooli saksa keele õpetaja,
- Pliir, Helgi Voldemari t — Pärnu 1. abikooli vene keele õpetaja,
- Saar, Urve Endli t — Rakve- re 1. kooli algklassiõpetaja,
- Sak, Aita Hermann t — Vil- jandi 5. kooli saksa keele õpe- taja,
- Sark, Lelli Heino t — Türi kooli algklassiõpetaja,
- Suss, Asta Johanness t — Ki- lingi-Nõmme kooli kunstõpetu- se õpetaja,
- Toovis, Inna Olevi t — J. An- veldi nim Toila kooli matemaat- ikaõpetaja,
- Vahtra, Ilme Eduardi t — Parksepa 8kl kooli bioloogia- õpetaja,
- Vahtrik, Zinaida Aleksei t — L. Pärna nim Tallinna 42. kooli saksa keele õpetaja,
- Voznjuk, Kaja Aleksandri t — Haapsalu 2. kooli füüsika- õpetaja.

LUGEGEM!

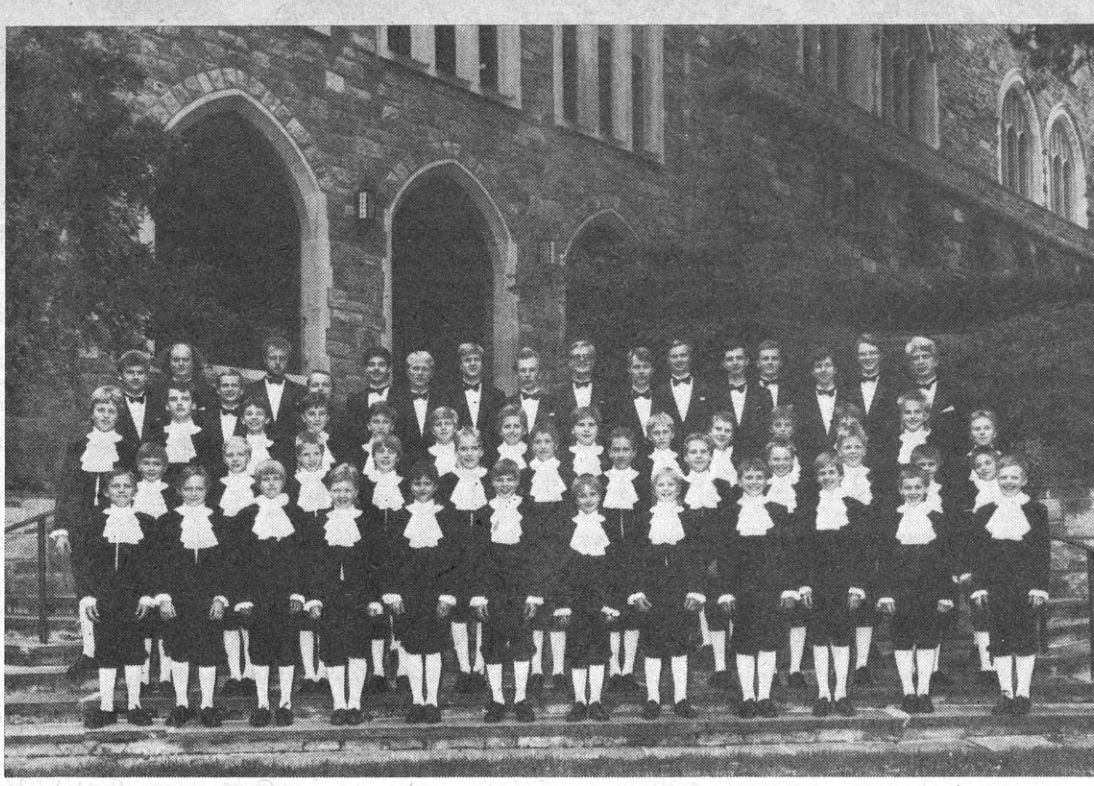
● «NEDELJA» 26. number aval- dab pealkirja «Tähelepanu: lapsed hädas!» kirja kooli- keel- kasvatuse süsteemi ümberkorra- damise konkreetsete plaanidega. Kirjale on alla kirjutatud pal- jud kultuuritegelased ja teadla- sed. Selles öeldakse: «Sotsio- loogiline kinnitav, et kui ühiskond kulutab haridusele vähem kui 7—8 protsenti rahvastulust, siis see degradeerub. Meie kultuuri- lgiikaudu 4 protsenti Me hoiame kokku laste kasvatamise pealt. Laste kasvatuse on aga kokkuhoidu enesepuudus. Kõik, mis me jätame inimese and- mata lapsepõlves, avaldab hiljem ühiskonnas täiskasvanute jõh- kuse, kohusetundetu tõe, julmu- sena ja jõu kuritarvitamisena. Kui me pigutame laste kasva- tusse selle raha, mis me kuluta- me kolooniate ja vanglate, ka- nastusmajade ja eriinternaatko- olide ülalpidamiseks; halvast tööst, ebakompetentsusest ja üks- kõiksusest (Ternobõl), kuri-

tarvitusel ja vergustest saad- vad kahjumid, siis lõputulemu- se võidaksid nii lapsed kui ka ühiskond. Kõik, mida on lapsele antud koolieelses eas, on antud kogu eluks. Muu hulgas tulevad lapsed kooli nii intellektuaalselt kui ka kehaliselt halvasti ette- valmistatuna...»

● 25. juuni «PRAVDA» annab teada, et hiljuti toimus NSV Liidu Prokuratuuri kolleegiumi laiendatud koosolek. Seal aval- dustati statistika: viie aasta kes- tel on alaealiste kirurgitegevus suurenenud 2,8%. Lastel hulgas levib joomaruis, narkootikumide ja toksiliste ainete tarvitamine. Kasvab õiguserikkumise nooru- kite nooremas vanuserühmas (14—15aastased).

● Oksikasjalikumalt jutustab kolleegiumi koosolekust «SO- VETSKAJA ROSSIA» 25. juuni number. Sealgi on ärevust tekita- vand andmed: 150 000 noorikut on võetud arvele seoses kroonilise alkoholismi ja vigastustega. Igast tuhan- dest perekonnast on 70—80 hä- lveperikonnad. Alaealiste asjade inspektorinaid on arvel 500 000 noorikut.

Seadusel pole õigust tegevu-

RAMI poistekoor esineb Washingtonis kohaliku pilskopkonna kooli õuel.

RAMI poistekoor viibis kaks nädalat — 5.—20. juu- nini kontserdireisil Ameerika Ühendriikides. See oli RAMI poiste pikim, arvuft teine välisreis. Varem on käidud Tšehhoslovakkias. Külalisesinemised, muljetest ja elamuselst rääkis koori peadirigent Eesti NSV rahva- kunstnik VENNO LAUL.

Kelle vahendusel ja organi- seerimisel ni pikki ja haruldane kontserdireis teoks sai! «Selle reisi kooli olid NSV Liidu Rahakultuurikomitee kanda. Meie poolelt oli organiseerija noorsoo turismibüroo «Sõp- ruse saadikud» (õlkes). Kuidas selline kultuurivahetus üldse aset leidis? Pärast sõda pole Eestist üksi koor ega orkester Ameerikas külas käinud, meie olime esimesed. Võimalikuks sai sõst seepärast, et aastal on meil külas käinud 5 kollektiiv- Ameerikast — 2 orkestrit ja 3 koori, neist viimane koor oli meie sealiivimise aegu siin. Kõigi sõitude korraldaja on meil

olnud «Sputnik», täpsemalt sel- le büroo esimese Arvi Koro- le. Ta on nii palju abi osutanud Eesti koorimusi- kate, et ei teagi, kuidas talle tunnust- ust avaldada. Tänu Arvi Koro- leme tegevusele on Eestist Belgias käinud «Noorus», Hol- landis TRU meeskoor, Kanadas- se sõitis «Ellerhein», praegu peaks Bulgarias olema laste- koor «Canfina», Tartu poiste- koor läheb Saksa DVsse, haridus- töötajate naiskoor sõidab si- giselt Soome, «Kurekallu» ja TRU naiskoor lähevad septembris Saksamaa LVsse. «Sputnik» on praegu võtnud kultuurivahetuse missiooni enda peale, korraldab

minu KOGEMUS

Tootmisõppemeister (enamasti ka erialane õpetaja) on aga kutsekoolis n-õ ise- hakanud pedagoog, kuna ta valiselt tal ainult tehnikaharidus (enamasti tehniku- koolis). Kui arvestada, et tootmisõppemeister on pan- nud nii erialaõpetuse kui ka rühma õppe- ja kasvatuste- seaduste järgi õpetajad kooli 4—5 aasta pärast. Kuid see on ju ainult tilgake merre ja — vanarahva tarkuse järgi — esimene pääsuke ei too veel kevadet. Kui viivitatuid ei asjata välja tootama uusi õpe- tajaõpetamise (ka ümber- õpetamise ja täienduskoolituse) teid ning põhimõtteid, võib kogu kavandatav kooliunen- dus liiva joosta.

Kuna töötan alates 1969. a kutseharidussüsteemis (viima- sed 10 täienduskoolituses), püüan allpool teha valiku mõ- tetest kutseharidustöötajate, eriti tootmisõppemeisterite täienduskoolituse parandami- se võimalustest (hetkeseku- kohta vt NÕ 25. det, 1987. aastal).

VEEL KORD TOOTMISÕPPEMEISTRITE (TÄIENDUS)KOOITUSEST

nagi töötavad pedagoogide õpetamiseks ja abistamiseks. Nii tugevdame täienduskoolituse tagalalt, ehitame kõõgi, mille «menüü» ja serveerimisvõimalused on kindlasti rikkalikumad kui senise eral- di tegevuse korral.

Ühiselt on vaja kavandada pedagoogide pidevõpe tegus ja meetoodiliselt kindlustatud süsteem. Julgen avaldada ar- vamus, et vähemalt tootmisõ- ppemeisterite täienduskoolit- tust suunavaks ja kindlusta- vaks instantsiks peaks olema kool, abiks perioodiliselt lühi- ajaliseks kursused (sessioonid), täienduskursused. Kool ise saab suunajaks olla aga ainult juhul, kui kogu töö on meeto- odiliselt kindlustatud. Siit tu- lenebki üks töö põhiunundi täienduskurse meetoodika- poole.

Praegune tootmisõppe meistrite täienduskursuste kord (2kuulised kursused iga 5 aas- ta tagant) ja kehtiv üliõpilul- ne õppeplaan, milles pedagoogi- ka, psühholoogia ja metoo- dika teaduste osakaal on alla 50%, on aeg ajast ja arust. On vaja paind- likkuda korda, mis tõeliselt soo- dustaks ja kindlustaks pidev- õpet meistrite tööleasumise päe- vast kuni pensionilemineku- ni.

Arvan, et tootmisõppe meistrite koolis peaks algama osalemise pikemaajalist (näit 3—4 nädalat) kursustel täienduskursuses. See aitaks noorel meistril tööjärjele saa- da ja paneks aluse edaspidi- sele õppimisele, peaaegu alati iseseisvile, kuid suunatavale. Järgnevatel aastatel esimese saastase tsükli lõpuni kõikis noor meistrite täienduskursuses kursustel (sessioonid) 1 nädala aastas. Nii püsiksime ajaliselt (8 nädalat 5 a jooksul) ja see- ga rahaliselt praegustes piirides, omandatavad tead- mised-õskused võiksid aga tä-

KOOLIKAJA

Minu tütar õpib 3. klas- sis. Ükskord andis õpe- taja kodutööks «Meie klass». Klassikaaslasti iseloom- mades tult tütrele ootama- tul mõte, kui õige teeks tun- nenda hulgas «päris sõtsio- loogilise uurimise», kütüks postist-tüdrukult, mida nad vabal ajal teevad, millised tunnid neile meeldivad, mil- liseid raamatuid loevad jms. Mulle kui sotsioloogile oli see idee väga ahvatlev ja õppe- aasta viimasel päeval saidki Tallinna 7. keskkooli 3.a kl õpilased täitmiseks minian- keedi «Minu huvialad».

Tagastatud lehti sirvides huvitusin kõigepealt, kui ise- seisvalt lapsed üldse küsi- mustikuga töötasid. Kartsin, et ankeetid on vastused üksikuiselt maha kirjutatud, kui ei viitsinud või osanud vastata. Just nõnda juhtus mõned aastad tagasi ühes väi- kelinna kooli lõppklassis kü- siluslehte «Kujutav kunst ja vataja» täites. Abiturientidelt pidid olema küllalt napid teadmised kujutatav kunstist, kui kõik klassi õpilased «üks- meelset» meeliskuntnikuks nimetasid hiljuti koolis näi- tusena esinenud V. Tollit. 3.a kl ankeetides kõrvutasin mee- luga isegi pinginaabrite kirju- tust — ei ühtegi kokkulan- gevust(!). See tõi lõi meel- diva uurimisemeelolu, sest oli

põhjust siiraid ja tõeseid vastu- tused loota.

Kõige suurema põnevusega ootas tütar teavet klassiõde- de ja -vendade lemmikraama- tute kohta. Tegelikult oli tal- le teiste kirjandusest isegi praktilist abi. Nimelt on lausa vajalik teada, mida eakaas- lased loevad — muidu võib nii mõnigi huvitav raamat kahe silma vahel jääda. Näi- tekseid mahele mitnes ankeedis tütrele tundmatut jutustust «Amfibinimene». Kui rääki- sin, et tegelaseks on noor- mees, kes suudab vee all elada, tekkis tal kohe tahtmine merekuratit Ihtuandri seiklus- tust põhjalikumalt teada sa- da. Varsti leidsingi ta raama- turiliulit A. Beljajevi ulme- teost otsimas. Mitmes ankee- dis soovitati ka lugeda «Krahv Monte-Cristo». «Mõ- ne aasta pärast on vahest õig- gem aeg», püüdsin tütre indu veidi jahutada.

Klassi 34 õpilase meelis- raamatute koondimeikrit tuli väga pikki — 60 erinevat tü- teost. Poisid armastavad roh- kem seiklusjutte lugeda. Neid on vaimustanud «Aarete saar», «Vilesteikümneaastane kapten», «Viimane mohikaan- lapsed», «Kah eokeani sala- dus», «Peata ratsanik», «Kap- ten Granti laev», «Basker- ville'ide koer» jms. Kuigi ka tüdrukute lugemisvares esi- neb tihti põnevuskirjandust,

keskkooli lõpetajatele. Need on Urmas Hüsti, Marko Mihkelson, Toomas Muru, Anneli Peltai ja Ülle Mannine. Kuues rajooni

keskkoolis jagati välja 15 hõbe- medalit. Erakordselt tublid olid Valga 1. keskkooli 11b klassi 19 lõpe- taja.

klassijuhataja Hilli Pennoneni käe all õppinule jagades nelj- ja sama palju hõbedamedalit. HEIKI JOHARI

OMASILMSI

neid sõite, see on meie kultu- rielule, koordine tegevusele vä- ga oluline võimalus. Peale sel- le oleme näinud kuulnud huvit-avaid väliskollektiive. Looda- me selliste kontaktide jätkumist. «Sputnik» on pannud paika selle, milles Kultuuriministeerium on osutanud teovõimeks. Varasa- male teotulele jäffis NSV Liidu Kultuuriministeerium isegi vastama.

Sõidu organisatsiooniline külg oli väga hästi korraldatud. Meid maandati küll New Yorgis, kuid samalt Kennedy lennuväljal sõitisime «Pan America» firma lennukil edasi Kesk-Läände — USA põhjapiirkonda. Marsruut oli meile soodne. See on Ameerika rahulikud äärmäe. (Kui Ameerikast üldse äärmäe õt- sida.) Me ei saftunud kohe pil- velõhkujate, suurlinnade meel- tude tempo ja elu ragnisse. Rahu- liikumas ümbruses võiksid aku- matiseeruda. Just selline oli New Harmony oma 9000 elaniku- ga, mida rahu mõttes võiksite vär- relda Hiiumaaga. Oli üna hõr- jumatu, kui vastutulejad ühisted fere. Algul arvasime, et need on meie poiste saftanud pere- rahvas. Aga hiljem saime teada, et teretamine on selle linna komme. Linnas puhkamise aja reisiväsimuse ja hõnunnise vä- jaha. Esimesel päeval ei olnud meil ka esinemist. Sellele oli mõeldud.

Kus te esinestel! Millise ka- vagu Kuldas meie polste laul vastu võeti! «Teisest päevast algasid meie esinemised. Oloid erinevad kon- serdipaigad — 400 kuni 1500 inimest mehitavad saalid. Niisa- mine erinev oli ka kuulajaskond. Kui New Yorgis oloid saalis üle- kaaluvalt esitluses (95%), siis Appletoni 1500es täissaalis oli eestlasi umbes 150. Ehkki kuu- lajaskond erines, oli vastuvõit igal pool ülheea — siiralt tun- nustav, tormiline, nii et meie kontserdid lõpessid saalilhe rahva püstitõumise, kestva aplausiga. Pärast oloid esinejad fuaees publiku hulgas. Igakuks leidis, kellega juteld, oma lem- mikule tänu avaldada. Esimese kontserdi järele läksime küll la- va taha, sest piinlik oli esime- riitsetuses rahva hulka minna. Hiljem saime teada, et sealma- pole kombeks lava taha tänama minna.

Kavadi oloid kokku seatud sel- lise arvestusega, et kui laulame välisesfalestele, pakume eesti muusikat klassikast nüüdisajani. Erih pidasime silmas praegus- muusikat — V. Tormise, A. Mar- guste jt loomingut. Kui oli ka ameerikalastest kuulajaid, paku- sime igatõele midagi: lääne klassikat, eesti klassikat, eesti nüüdismuusikat ja lõpetasime ingliskeelsete lauludega. Kon- serdi krooniks kujunes Ameerikas ülipopulaarne rahvalik laul «America, The Beautiful», muu- sikalt imekaunis. Viimases ref- räänis pöördustin saali pooli ja kutsusin neid kaasa laulma, mis ameerikalastele väga meeldis. Hiljem arvestuses märgiti, et sellega tabasin künnesse. See tõmbas rahva kaasa, mõjus kon- serdi lõpus emotsionaalse plah- vatusena.

Meile endile oli suureks ele- mentsuks lauda M. Lüdi «Kõl- tus». See oli ferveitõulatuana esen- damatu. Suurima hingeliigutuse põhjustas «Mu isamaa on minu arm», millele kuulus meie kava- des aukoh. Oli kavas kas kon- serdi lõpus või välisesfalestest publiku puhul. Ameerikalastest kuulajatele andsime siisu seletu- se, et nad teaksid, mida see laul meile tähendab. Nad said suurepäraselt aru. Rahvas tõusis

TÖNU KALLE foto

AMEERIKAS

püsi. Oli hingeliguavaid heiki, mil poised laulsid seda, pisarad silmas.

Palju oli improviseeritud kohumisi. Oks esimesi toimus Chicagos Eesti Majas. Mõned aastad tagasi poleks midagi taolist sündinud, oluks ideoloogiläbõõfajate vastu võetamatu. Üldise oli seekordne reis eelnevate manitsuste, käskude-keeldude, tõeliselt demokraatlik. Ega ei tekkinud noomimiseks vajalikku olukorda, igapähe oli endal «pea ohas». Kui Eesti Majas laulsime 200 eestlasel «Mu isamaa...», ei tundnud ma oma poisse ära — umbes pooled natsid laulmise ajal. Kõik imestasid, et meie poised on nii arenenud, nendega võib kõigest rääkida. Võrdluseks toodi Ameerika lapsed, keda huvitavad ainult kompuutrid ja autojuhil lubade saamine. Imestati meie poiste hingesuurust, võimet süttida ja valmistuda muusikast, oma laulust. Seda märgiti korraldajate tunnustavalt. Poised ei tundnud mingit võõrastust Chicagos Eesti Majas. Esimesel kohumisel New Yorgis Eesti Majas oli eestlasi vähe. Aga need kultuuri sinna pärast kontseriti tagasi — pidulikult õhtusõögile. Siis oli maja paksult rahvast fasis, peeti valmistavaid kõnesid, avaldati suurt tänu eesti poistele. Esimesel kohumisel nad peegeldasid meid, sest ei teadnud, mis ülesandel sead viibime. Kui nägid, et me pole kedagi egi-teerima tulnud, vaid esitame parimaid eesti laulu püüdnudki ja südamlikult, siis kadusid kaheldused, pinged. Paljud eestlased sõitsid meie kontserdile kaasa, ei pidanud paljuski mitsuda kileomeetri mahi sõta. New Harmony eesti televisiooni võtgrupp oli aga nagu mürdlane, mis rajas meile teed, andis meie

fuleksit teada. Või õeld, et kultuurimisioos sai õnnestunud teoks. Praegu veel saan teada meeleolude järellainetest küll kirja, küll telefoni teel. Meie 38 poissi ja 15 noormeest olid rakendatud eelkõige a cappella laulude esitamiseks, kuid erilise elumise saime sealtki, kus oli orel. Oreil saeti (organist Indrek Lau) muusiteerimise Decatur' linnas uues mood-sas kirikus. Sealse oreli oli valmistanud kuuks meister Kriika, kelle mälestuseks esitasime R. Espere «Arkamise aja». Kontserit kujunes Ameerika-reisi üheks fippelamuseks. Paljus võlgname tänu sealsele publikule, kes koori innustas. Ei märganud poiste kunstilist väsimust. Ometi polnud kerge laulda kõrgkuumuses, kui New Yorgis oli 97 aasta kõrgeim temperatuur 42 kraadi. Laulsime Washingtonis Kapitooliumi trepil 4 laulu ja selle vältel hakkas 3 poistil halb. Ameeriklased otsisid varju konditsioneerhuga ruumides. Aga poised taastasid kiiresti, polnud kontseriti äranlagemist. Vastpidi, Ameerika turnee jooksul hakkasid poised tunnetama, mis väärtus on sellel, kui hingad laval vabal, ei ole valvetselangus; keha on vaba, miimika tuleb iseenesest. Poised läksid lahti. Nad tunnetasid, et Ameerika publik ootab elavat, säravat esinemist. Pärast kontseriti hakkasid rohkem õnnitlusid saama need poised, kes laval särasid, esinesid vabalt, sädelevat ja elavat, kes pakkusid jälgimisel naudingut. Saavutasime uue kvaliteedi, mida Eestis pole õnnestunud kätte saada. Või õeld, et viimased kontserdid enne väljõhtu «Estonia» kontserdisaalis on Ameerika esinemistega võrreldavad. Poised

ega noormehed ei kaotanud ka vokaalselt. Isegi puruväsinuna Balti jama jõudnud. Kuidas poistele Ameerika meelidisi Teile endale! «Mind ütlatas, kui ekslik oli minu ja meie kujutlus Ameerikast. Ameerika ei ole pilvelõhkujatega ja ülerahvastatud maa. Tornamist on ainult miljonlinnades. Ameerika on madalhoone-ustusega, rohelusse uppunud, rahulik, vaikne. Sellised on 9000 elanikuaga New Harmony, 50000ne Decatur, suurele maalale hajutatud suurlinnik, aga vaikne ja rahulik Appleton. Giganthil need jäid meie tunne lõp-pu. See oli õige. New York on rahv. Linnapiil ise oma pilvelõhkujate massiiviga surutud kitsale alale — Manhattani saarele. Meid viidi kõrgeima pilvelõhku- ja vaateplatvormile, kust kogu ülevaade. Ka alt üles tip-pude poole vaadates tunnetad inimikate vägevust, linna erakord-sust. Neid kuulsaid kohti, millest kuulud ja loetud, näha oma silmaga — see annab palju. Oleme nüüd ju esinenud Wash-ingtonis Kapitooliumi trepil (muide, USA Kongressi hoones saime ka põhjaliku ekskursioo-), külastanud John Kennedy hauda ja temanimelisel kultuurim-keskusel New Yorgis näeme Lincolni kunstikeskust, kuulsaima Philadelphia sümfoniaorkestri esinemist, kõigema poistega Broadway teatris muusikaliend-dusel, ja palju-palju muud elamu-». Puutuste kokku paljude väl-llaseistatusega. Kulvõrd teavad nad meie elust, preestrolkasti! «Meie elust on neil erakord-selt hea efektiivsus. Kui oligi midagi, millest nad aru ei saanud, tulenes see sündmusest, mil kiiresti muumistis, et need tun-dusid meile endilegi ootamatud. Ameerikas olles juhtus iga päev nii palju uut, aga kõigege on nad kursis. Meil võimalditi telefoniga rääkida kodudest, auto-telefonidest, telefoniautomaati-

dest. See on seal nii lihtne. EKP Keskomitee plenum ja selle tulemused kajastusid ka Ameerika ajakirjanduses, mitte ainult eestikeelsestes väljaannetes, vaid ka sellistes lehtedes nagu «New York Times» ja «Washington Post». Oks kohalik telesaade andis viis minutit aega Eestis toimuvale. Nõukogude Liidu preestrolkasti rääkides, selle ole-must avades kasutatakse sageli Eesti materjale. Isegi Vaino Vä-ljase «Izvestijale» antud intervjuu oli sealsetes kesklehtedes tõlgi-tud, nagu mulle New Yorgist teatati. Demokrateerimine ja avalikustamine on tulnud väga palju kasuks meie riigi maine-le ameeriklaste ja väliseestlaste sil-mes. Arvan, et mõned aastad taga seaks poleks väliseestlaste nii siiralt ja avatult leid vastu võt-nud. Oli erakordselt südamlik ja soe kokkusaamine.» Millise efektiivsuse saite Ameerika kultuurikeskust ja koorikultuurist! «Kõhtusime Princetoni koori-kooli poistekooriga (õeldakse, et see on Ameerika parim) ja Wil-de Lake's keskkooli kooriga. Neid kuulates jäi mulje, et koori-laulus pole nad saavutanud eel-tilde ravavat kõrgtasel. Nad ei paista silma infotantsuomilise kõrgvõimelisuse, puhitusomilise loodaga, et meie edaspisid-sidemed Ameerika mandriga kestavad. Nende valmidus on olemas, meiegi soovime jätkafa. Sealsed eestlased lubasid kõiki eestlasi üle maailma informeerida, seda sõnumit, mis nemed said, kõigiga jagada. Meid võr-reldi sageli Viini poistekooriga, tõsteti isegi kõrgemale neist. Viini poistekoor mõjuvat igava-malt, meie oma noormeestega (segakoor) saavutavat dramaatilis-värvikuse ja sügavuse. See on suurim tunnustus meile ja meie edaspisidestele koolitustele määrav. Igatahes lubasid nad 1990. a. laulupeole külla tulla.»

Meie üllõpilasnõored «Gaudeamus X» rongkäigus Vilniuses.

TONU KALLE foto

27. juunist 1. juulini toimus Kesk-kutsekeskooli ruumides ÕUPI järjekordne kokkutulek. Õle 100 kokkutulnu jagunes kaheksa-seksiooni (didakti-ka, eesti kooli ajalugu, eripe-dagogiika, esteetika, füüsika meetoodika, matemaatika me-oodika, psühholoogiastika ja õpilase isiksuse areng). See-kordse kokkutuleku teemaks õppeplaanide ja -programmide seisukohalt. TRÜ dotsent J. Kõrgessaar oli viibinud õle USA-s tutvumas sealse koolieluga. Nähtud-kuidud ja tege-ratsiooni psühholoogilisi aluseid tutvustas TRÜ dotsent P. Kreitzberg. Integratsioonididaktika ajaloo andis üle-vaate TPeel dotsent P. Eisen. Dotsent J. Orn kõnes õpilase-identifikatsioonist oma elu-keskkonnaga kui pedagogilise-st probleemist. Akadeemik H. Liimetsa etekande teema oli integratsiooniprobleemi õppeplaanide ja -programmide seisukohalt. TRÜ dotsent J. Kõrgessaar oli viibinud õle USA-s tutvumas sealse koolieluga. Nähtud-kuidud ja tege-ratsiooni psühholoogilisi

KOKKU TULDI KOSEL

Täpsemalt — üsna uude maakutsekeskooli. See ehk matavalt mastapane raamatutaja ja geograafilise ruumi. Edukaks õpetajateks (ja kullap selle välisekski) näib siin teopoleet kõige olemas olevat. Kuid põllumeestekooli tunnet ei teki. Vastukaaliks terenduvad Jämeda, Olustvere, Vähemäe ja maallised an-samblid stiilsete hooneustega ja varjuliste parkide vaikelu-ga. Nostalgiat? Küllap seegi. Nojah, aga ÕUPI-laste jaoks oli kõik töö ja olmetarvilik olemas. Ja põrgupalavuse peletamiseks ei saanud lahke pererahvas ometi midagi ette võtta. Teise integratsiooniprakti-ka eel algusest peale kaasa käinud. Jutt on kunstiliste kirjandusõpetuses (eriti teatri- ja filmiõpetuses) selle ositanu. Põhinõelina õigus on kahtlusaline, õpetajate kaat-satulekli täheldatav (ehkki mitte frontaalne), kuid tule-mus kesisevõtte. Mispärast? Eks ikka paljude-paljude va-hendite puudumise pärast (eriti filmiõpetuses). Kui tahes sisendavast sõnast ja paar-rist-kolmest brošüürist ei piisa.

Mu meelest on integreeritud keelteõpetuse plaanis tegevad meeleleedidaktikud ja nau-de juhendused töötavad prak-tikud. Ja see on kooliühen-duse seisukohalt otse esma-tähtis. Koolides on mõndagi tehtud ja teoksil. Näiteks Tal-linna 24, 46, 22, 21, 9. ... kui ainult pealinnakoole sil-mas pidades. Muusikamajas on Kersti Nigese juhtimisel suunda ja kuju võtmas kunstikavatsus, mis rajaneb võimalikul eripalgeliste kunsti-liste tegevustest seostamisest. Kas kooliühen-duse juhud on sellest kõigest teadlikud ja valmis toetama? Annab ka-helda.

Kõige vastutavam integrat-siooniprobleem seisab algõpe-duses, sest kodulooprintsipi üldõpetus lähendavad integrat-siooni väljapeetumaid raken-dusi. Lähetehoka õigussuhtes kaht-lus ei ole, teostegemise tõ-kestusi aga küllaga. Seda enam, et ettevalmistava töö ümber on tekkinud mingid allmaamüüdnad. Keegi otseku-hoataks: kui vähegi võite — ärge tehke! Või et — ikkagi on ohtumal paljundada tutta-vald vigu kui soetada uusi. Selles on midagi kummastava-t. Võin kinnitada, et terjad (kelle sekka enastasti arvan) illusioone ei kehta. Ei kuu-luta enam ka Johannes Käsi-mäntipärijäike (nimelt nii on ennast tarbetult chmaia-nud Heino Liimets — vt «Pe-dagoogiline Instituut» 1988, nr 20). Üks garantii on meil ometi: suurt kehvimini min-na ei saa, kui on juba lii-nud. Ometi peavad need sa-dakod priitahtlikku, kes peat-seid pealinnakoole tulevad, et esialgset ja võimalikku etteval-mistust saada, arvestama vä-hemalt järgmist: integreeritud algõpetuse algus on enese-keskuses, lahtitulemise ja omaksõtmise valmiduses. Kokkutulekul algõpetuse as-jad otearutusele ei tulnud ja, mine tea, milleks see hea oli.

Küll kuulutati kogu alguses välja mõneti ootamatud ja vä-gagi tõsine keskendus koh-tumine Hariduskomitee esi-

arvestatav integratsiooniko-ge-mis. Väljapaistvam ja juur-dunum neist töö- ja kunsti-õpetuse integreerimine alg-matõpetuses (ainsana Liidus). Ar-van üsna lähedalt teadvat, millist pingutust see asja-omaset komisjonil ja VOTI kabinetil on nõudnud. (Müts maha! Tegijate eel! Aga võta näpust: meie praktikaks kergi-tatakse mütsi pigem rääki-jate/lobisejate kui tegijate ees.) Ometi jääb seegi prak-tika tagasihoidlikumaks või-malikust just nimelt nii kunsti-kuul või tööõpetuse vahendite kasutuse ja valikunigeluse tõttu. Teise integratsiooniprakti-ka eel algusest peale kaasa käinud. Jutt on kunstiliste kirjandusõpetuses (eriti teatri- ja filmiõpetuses) selle ositanu. Põhinõelina õigus on kahtlusaline, õpetajate kaat-satulekli täheldatav (ehkki mitte frontaalne), kuid tule-mus kesisevõtte. Mispärast? Eks ikka paljude-paljude va-hendite puudumise pärast (eriti filmiõpetuses). Kui tahes sisendavast sõnast ja paar-rist-kolmest brošüürist ei piisa.

TRÜ professor I. Undi juha-tusel toimus diskussioon, kus iga sektiooni esitas oma sei-sukohad ja hinnangu kooli-ühen-dusele, samuti ettepane-kud, kuidas kavandatud ellu-veia ja kuidas vast ÕUPI sel-les kaasa aidata. Kõige oodatumaks ja rahva-rohkemaks kujunes tund teo-õppeplaanide ja -programmide komisumete esimese Väino Ra-jangu vastas ÕUPI-laste küsi-mustele. Viimased päeval tui-vuti Kose kandil looduse vaam-tamisväärtustega.

Soodsad eeldused, otstarbe-kas õpitähena, paras annus huvi ja pealehakkamist, ja paistab, et igauks võib vähe-masti koolis õpitava võrkeele-saluselegeteks saada. Ja saab-ki, kuid ainult neis piirides, mis kooli programm ette näeb. Seda pole kahjuks kuigi pal-ju. Kuid keelehuvi kooli-õpilane võib klassikaaslastest o-mal eel kaugel ette jõuda, kui teda vaid lastakse. Järgnevat vaatlame lähemalt, mis teda siis ei lasta teistest mõõda ja edasi minna.

Õpilane suudaks rohkem, aga...

oma kõnet seda keelt emakee-lena kasutajate omaga, ta jär-gi keele tähenduslikku aspekti sotsiaalses kontekstis. Edukad keeleõppijad kasuta-vad kõiki võimalikke õpisi-tuatsioonid ja otsivad tegelike keelepraktika võimalusi. On teada, et keeli on õpitud ja õpitakse ka tulevikus, hoolimata sellest, et puuduvad erili-ne keeleandekus või loetu-tud keeleõppijale eriti vajalik-koht omadused. Huvi ja mõ-tisatsioon on suutnud seda kõiki kas osaliselt korvata või märkimisväärselt stimuleeri-da.

Meil on palju keelehuvisi, rohkem kui esimesel pilgul silma hakkab. On aga ka neid, isegi keele õppimiseks sood-sa eeldustega infimesi, kes pead võrkeelõpikust milligi-pärast hariduskesks peavad. Nagu mingiks hinnalikes ehte-keks kellelgi teise valduses, mida imetletakse ja omaniku-ku isegi kadestatakse, kuid selle omandamist ei peeta reaalselt võimalikuks ei pea, kas arvatavate hindade liiga kõrgesse või kasutegurit liiga madalaks. Aga võib-olla hoo-pis seepärast, et õppimiseks vajalikku kirjavara ja linds-tatud materjale pole peaaegu ei olemaski. Kui need pere-konnas ei ole ja tuttavd ei laena, tuleb ilma olla, sest õpetajatel enestelgi pole ei so-

naraamatuid, grammatika käsi-raamatuid ega muik vaja-likke teadmetsedele kuskilt osta. Isegi raamatukogudest on raske vajalikku kätte saa-da. Enamikus koolides puudub raamatukogus võrkeelse kir-janduse osakond täiesti. Kõne all on esakätt meie koolides õpitavad võrkeeled — inglise, prantsuse ja saksa keel. Viimase puhul on olukord koha-elsevaga võrreldes siiski soodsam.

Ma ei oska ennast kujutleda olukorras, milles viibib praegu enamik keelelõpikesi õpu-reid: neil puuduvad isegi kakskeelised sõnaraamatud. Näiteks J. Silvestri suu inglise-est sõnaraamat on juba am-mugi tõeliseks hariduskesks muutunud ja P. Saagpaku suurest eesti-inglise sõnaraamatust pole paljud kuulnudki, veel vähem seda oma silmaga näinud. Pole olemas vajalik-ke grammatika käsi-raamatuid ega harjutustikke keelehuvi-liste, kes peale kohustusliku kooliõpetuse natukene rohkem õppida tahaksid. Seleta-vaid inglise ja prantsuse keele sõnaraamatuid ei müüda meil ammu enam isegi kapitalistli-kede maade raamatukogude müügiletelid on saada peamiselt meie oma kirjandus-tooste tõikeid. Need on võra-

maalastele meie kultuuri tut-tvustamiseks. Aga midagi pakub raamatukaubastu meile endile võõraste keelte õpimiseks?

Suur võrkeelte õppimise innustaja on alati olnud tegelik rakendusvõimalus. Kooli-programmide seletuskirjades on üsna ülevaattlik loetelu võrkeelte õppimise eesmär-kidest. Ühiskonna tähelepanu keskes on aga rohkem olnud koolis õppimise kui tegeliku elus keeleõppimise kasutus. Deklaratiivsed programmiva-jadused ei peegeldagi õpi-tavate võrkeelte tegeliku rolli igapäevaelus. Kui palju on neid loetuleid või töö-kohti, kus võrkeelõppimist sõ-naseelgit nõutakse? Vähel! Ja paljudel juhtudel on nõue formaalne, st peab olema mingi tõend või tunnistus, aga tegeliku keeleõppimise vaeka-usile ei asetata. Ometi on teada, et mitmekilgeline info aitab ajaga paremini sammu pida-da. Paljudes eluvaldkondades vana- ja info tõlkimisele ja publitseerimisele (kui seda üldse tehakse) kuluvad aja-vahemikus juba sadavõrd, et osutub kasutuskoõlbmatuks. Ometi on niisugust mahajää-must võimalik vältida.

Ühiskonna tõise tähelepa-nu puudumisele osutab selgeti nii keelepraktika võimalus-te nappus ja ebarõõrdus (mõ-ne võrkeele puhul veidi pa-

remad, teise puhul väga vilet-sad, kui ka teatmekirjanduse, lugemisvara ja linds-tatud materjale nulleise väljaspool kohustuslikku õppekirjandust.

Mis saab aga siis, kui võr-keeleõppimise rahvamajandu-ses ühel päeval tunduvat rohkem vaja läheb, kui neid tegelikult saada on — kui nõudmine ületab pakkumise?

Kui pole tarvis ainult hinnatunnistusele, vaid peab võr-keelse asjaajamisega ameti-alal toime tulema?

Keelte õppimiseks pole meil praegu vaja midagi seniole-matut välja mõelda. Noore-matele kooliõpilastele piisaks esialgu eakohasest ja huvita-vast eri kasustastega fon-deerimata õppekirjandusest. Vanemate klasside õpilastele ja juba kooli lõpetanud keele-huvilistele on vaja mitmesu-guseid suuremaid sõnaraamatuid, käsi-raamatuid, lugemis-vara ja võõraalaste endi sisseraagitud linds-tatud ma-terjale. Võib-olla oleks kasu-lik ka mõni õhuke brošüürise soovituslike, kuidas iseseis-valt õppida rohkem, kui kooli-lõpetajaks.

Kui ometi üksikord need soovunelmad täitüksid, siis ei saaks keelehuviõeld, et teada nagu nimme katusutakse mingisse üliükskassse raami su-ruda ja üsnagi madalal, n-õ keskmise õpilase tasemel hoida.

INGRID SOTTER, pedagoogikakandidaat

Keemia õpetamine õpilastele jõukohasemaks

Kooliõpikemendi keemia töögrupi liikmetele ja vabe-riiklikule keemiakomisjonile oli seljataha jääv õppeaasta eriti teadurhõnke. Kooliõpikemendi keemia töögrupp oli õppeaasta jooks-lu koos aru pidamas tervelt kuuel korral kokku üheksa tööpäeva ulatuses, mille väl-te suudeti prof A. Tõldepa juhendamisel välja töötada üksikasjalik keemiaprogram-mi projekt tüvihariduse tar-beks. Arvestades, et tulevikukoolis on tüvihariduse jaoks vaid 8 tundi keemiat senise 10 asemel, otsustati oluliselt vähendada ja lühendada õp-pematerjali, et teada saada jõukohasus kõigile õpilastele.

Töögrupi liikmed olid ühel meel selles, et senisest enam peab keemias kasutatama nii demonstratsioon- kui õpilaskatsed ja et uue programmi alusel koostatav õpik peab muutama tunduvalt õpilase-sõbralikumaks ja huvitava-maks. Senisest tunduvalt liht-samalt otsustati käsitleda aoto-mi ehitust (ilma orbitaalide-ta), värvil, lämmastiku, fosfo-ri ja ränid ühendite, orgaanil-iste ühendite ehitust ja mit-meid teisi probleeme. Ka lei-ti, et esimestel õppeaastatel ei tohiks liialdada ülesannete hulga ja keerukusega. Otsus-tati, et esimesel õpetamisaa-tal tuleks piirduda vaid liht-samate ülesannetega valemil-

te põhjal (ka mooli kaasabil), teisel õppeaastal lahuste pro-sentilise koostise arvutuste ja lihtsamate ülesannetega keemilise reaktsiooni võrrandite alusel. Kolmandal õppeaastal linds-udavate nende arvutused gaaside moolaruumala põhjal ja neljandal aine valemil lei-dmise ülesanded. Viimasel kooliõpikemendi töögrupi koossekul olid arut-lused põhiliselt harghariduse probleemid. Leti, et harghari-duse puhul tuleks planeeri-da nii loodusteaduste kui ka reaalarhu 10—12. klassidesse 1+1-2-2 tähendavat keemiatun-dit, töötati välja vastavate programmide koostamise esi-alsed kontseptsioonid. Leti,

et ka majandus- ja humani-taarhu võiks fakultatiiv-selt õppida üsna vähe-aldada lõppklassis õppida 1—2 nädala-tunnist ulatuses keemiat neil õpilastel, kes seda vajavad kõrgkooli sisseastumiseksami-tele. Kui tüvihariduses saavutati üsna kergesti kõiki rõhma liikmeid rahuldav lahendus, siis hargharidusega peab töö kindlasti jätkuma, et täienda-vat õpetatavad kursused oleksid jõukohasemad ning pa-kuksid piisaval teoreetilisel tasemel uut ja huvitavat.

Nii kooliõpikemendi töö-grupp kui ka keemiakomisjon leidsid üksmeelse, et keemia õpetamise teost aitaks oluli-

selt tõsta, kui nendes klassi-des, kus keemiat on 3 t nädala-õle, oleks klass õle tunni vältel nõudlas jaotatud kahte rühma. See võimaldaks teha vajalikku hulgal laborato-riseid ja praktilisi töid. Nendes klassides, kus keemiat õpe-tatakse 2 nädalatunnist ulatuses, peaks klass ühel poolealast ühe nädalatunni ajal samuti kehte rühma jaotama. Keemiakomisjoni koosseuku-tel vaadeldi järgmist olulise-maid probleeme: O Tundide jaotamine klasside vahel nii tüvi- kui harghari-duse tarbeks. Alguses tehtud

(Järg 4. lk.)

sest nii mõnigi peamurdmis-ülesanne oli võetud sealt. Ajakirjanduse vallas tun-duvad küsitledud 3. kl õpilase-d küllalt hästi orientee-ruvad. Nagu sotsioloogiline ankeet viitas, loevad «Sädet» ja «Pioneer» rohkem kui pooled vastanustest, kujuvures «Tähekest» mittevõetunuid praktiliselt ei olnudki.

teks «Tähekest» joonistus-võistlusel. 1. klassi lastevanemate koossekul panid kooli direk-tor ja õppealjuhataja meile südamelise, et lapsi sportima suunaksime. Koormus on kooli-lis küllaltki suur (ikkagi inglise keele sõnaraam) ja üksnes kehaline treening aitab vail-mu virge hoida. Mil määral on seda soovitusel järgitud? Õpilaste sportlike huvialade seas on esindatud peaaegu kõik pallimängud: tennis, korv- ja jalgpall. Tennis-eesküsimisloos on 6 last. Veel käsitakse peotantsuringis ja iluvõimlemises, uisutamises ja ujumistreeningitel. 3 ilu-võimlemisgruupi tujukut suu-davad kooli pool juha iseseis-va kavaga esineda. Üks poiss on eriti hea sportlane. Nii tubli, et ükskõik, millisele spordivõistlusele on klassil vaja minna, ikka kuulub te-ma meeskonda. Rajooni tea-teusutamise võistlusel viisi-ta pööraselt kihutades kooli võistkonna eelviimaseid kohalt tunniboli ettepoole.

unusta. «Tuleb välja, et jõua-mel! On ju enamik meist pä-ris head õppijad!» vastas tü-rast enesekindlalt. Ka klassi-juhataja ja lapsi mõistev. Kuuldes emade kurtimist, et pojal-tütreil napib õppimisaa-ga, sest huvitavate hobide vahel ei suudeta kuidagi va-likult teha, hakkas tema hoo-piski vanemaid rahustama: «Las aga käivad, kui on taht-mist! Kõik tuleb hiljem ka-tuks. Ei pea ju tingimata ai-nult viitele õppima!» Sõandasin ankeeti lülitada ka niisuguse küsimuse: «Mil-le klassi õppeaine (tund) meel-dis sulle sellel aastal kõige enam? Aga milline ei meel-dinud?» Nukker oli tõeada, et mõnegi õppeaine mitte-meeldivust ei põhjastanud ei ise, vaid õpetaja isik, te-ma suutmatus lastega sõbra-likke suhteid luua. Lemmik-aine nimetati kõige sageda-mani kehalist kasvatust ja inglise keelt. Teistes koolides (kus pole keele eriklasse) lä-biviidud küsitlustes sattus inglise keel enamikul juhtu-del ebameeldivate tundide hulka. Tallinna 7. keskkooli õpetajad oskavad ainet huvita-vaks teha ja ilmselt on neil selleks ka piisavalt võimalu-si. Õpetaja I. Välja puhul laste lausa tundub, nagu mõtleks ja võiks tunda et-tele valmistades ka uusi nauju välja. Nii palju naeru ja lõbu on tema tundides. I. Välja

Ent millega veel peale raamatute ja ajakirjanduse lu-gemise tegelevad vabal ajal klassi 18 poissi ja 18 tüdrukut? Harrastuste loetelu sai üprisrikkiks. Kirjutati suhteli-selt haridusametistele huvi-aladest, nagu ratsutamine ja automodelism. Mitmele klas-si tüdrukule sobiks tulevikus ehk bioloogil elukute. Juba praegu suudavad nad asjali-kult juhendada, kuidas väi-keeloomi sõota, joota ja hool-dada, oskavad looduses teiste seeni ja lilli tutvustada jms. Klassil on põhjust ka natu-ke uhkustada — 7 õpilast laulavad «Elerheina» laste-kooris, üks «Leeajajuse», 6 õpitaval viiul-, klaveri- või kitarimängu. Arvatavasti on õpetajal päris kindel tunne, kui on vaja kiiresti kooli-õpe-eesineid teha. Ka joonis-võistlustel osalemine ei te-ktika klassi raskusi. Nimelt on nelja õpilase kinnistus mõ-da nende meelistegevuseks joonistamine. Mõnigi on saanud kaalukaid auhindu, näi-

pidin tahes-tahtmata küsima, millal need lasted ometi õpi-lavad. Raamatuid ja ajakirjan-dust loevad nad nõudlas vä-hemalt 2-4 päeval (paljud isegi 1,5 tundi päevas), peale selle tegelevad tihti mitme huvialaga ja ega õues jooks-mist ja pallimängu ei ära

suhtumisest õpilastesse annab tunnistust kas või juhtum, kus üks mürakarur viguri pä-rast keeldus tunni ajal laua alt välja tulemast ja riddle-mise asemel õpetaja hoopiski naeris: «Kui sa just nii kangesti tahad, eks sa siis istu laua all. Eht, ärägid sealt ai-nult inglise keeles!» Siinko-has tahaks kindlasti tuua näi-ke ka lastepolest sojakust. Kui 3.a kl õpilased said teada, et I. Välja tuleb järgmise aastal neile klassijuhata-jaks, läks laste hulgas lahti pöörane plaksutamine, kilka-laine ja rõõmus hüppamine. Vaevalt, et ükski õpetaja võis saada oma õpilastelt siiramat ja paremat hinnangu-t. Tütre klassil oli ka alg-koolis klassijuhatajaga harul-daselt vedanud. Mitte jga õpetaja ei suuda töötada nii, et tal kolme aasta jooksul ei ole õpilastega ühtegi konf-likti. Selleks on vaja erilist oskust lapse kuulata, mõista ja armastada. I. Sarapuu on see olemas. Kui on põhjust esile tõsta 3.a kl õppuri-eelurõõmu, iseseisvust, laia silmaringi ja lugemust, siis on oma osa selles ka klassi-juhataja töö.

Olen mõneminutilise aastal käinud tütre klassikaaslastega Tallin-nas ja vallimnaga tutvumas. Juba baastaselt rääkisid nemed mulle Toompea kindrusest, Kalevi hauast ja Linda ki-

lmselt on lugejatele mõis-tav, milks need lasted eril-iselt valmistatud oled ja milks tahtsin neid ankeedi abil mõnevõrra paremini tundma õppida.

VIRVE-INES LAIDMÄE, TA Ajaloo Instituudi sotsioloog

(Järg 4. lk.)

